

Malé změny v dikci, velké ve významu, novost (ZO Pierres, marbrières de Rhône-Alpes)

Small Changes in Diction, Big in Meaning, Novelty (GI Pierres marbrières de Rhône-Alpes)

Michal ČERNÝ¹

ABSTRAKT

Text se zabývá změnami v definici označení původu a zeměpisných označení, které jsou malé rozsahem, ale velké významem. Zaměřuje se na změny ve vymezení okruhu zemědělských produktů, především na problematiku názvů minerálních vod, částečně také upozorňuje na označení tabáku. To vše s ohledem na možnost dosažení unijní ochrany pro dosud národně chráněná označení. Příspěvek také analyzuje změny v souvislosti s definicí výrobního kroku (etapy produkce) pro zemědělské výrobky. Konečně komentuje také otázku předchozího užívání před podáním žádosti (příhlášky), a to v intencích rozhodnutí francouzského Kasačního soudu ve věci zápisu francouzského zeměpisného označení Pierres marbrières de Rhône-Alpes.

ABSTRACT

The text deals with changes in the definition of designations of origin and geographical indications, which are small in scope but of great importance. It focuses on changes in the definition of the range of agricultural products, especially on the issue of the names of mineral waters, and partly also draws attention to the labeling of tobacco. All this with regard to the possibility of achieving EU protection for previously nationally protected designations. The paper also analyzes the changes related to the definition of the production step (stages of production) for agricultural products. Finally, it also comments on the question of prior use before submitting an application (application), in light of the decision of the French Court of Cassation in the matter of the registration of the French geographical indication Pierres marbrières de Rhône-Alpes.

Klíčová slova

Zemědělské produkty, vína, lihoviny. Minerální vody. Řemeslné výrobky, průmyslové výrobky. Zeměpisné označení. Označení původu. Výrobní krok (etapa produkce). Evropská unie. Ochrana zeměpisných označení. Zjednodušený režim zápisu.

Key words

Agricultural products, wines, spirits. Mineral waters. Craft products, industrial products. Geographical indication. Designation of origin. Production step (production stage). European Union. Protection of geographical indications. Simplified registration procedure.

1. Úvodem

V rámci probíhající reformy práva zeměpisných označení, o které jsme na stránkách Duševního vlastnictva již informovali,^{2,3} bylo na jaře roku 2024 přijato a následně

publikováno [Nařízení \(EU\) 2024/1143](#) o zeměpisných označeních pro víno, lihoviny a zemědělské produkty, jakož i zaručené tradiční speciality, a o nepovinných údajích o jakosti pro zemědělské produkty, kterým se mění nařízení (EU) č. 1308/2013, (EU) 2019/787 a (EU) 2019/1753

* Publikovaný komentář nepodliehal recenznímu konaniu

1 JUDr. Michal Černý Ph.D. je odborným asistentem Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, patentovým zástupcem (M+D) a ETMA & EDA - kvalifikovaným zástupcem před EUIPO.

2 Nařízení (EU) 2019/1753

3 Nařízení (EU) 2023/2411

a zrušuje nařízení (EU) č. 1151/2012. Toto nařízení je až na malé výjimky účinné od 13.05.2024.

V tomto příspěvku se omezujeme na analýzu některých otázek, které [Nařízení \(EU\) 2024/1143 \[GIWSAR\]](#) přineslo samo, případně v kontextu s [Nařízením \(EU\) 2023/2411 o ochraně zeměpisných označení řemeslných a průmyslových výrobků](#), o kterém jsme již dříve informovali. Připomeňme, že [Nařízení \(EU\) 2023/2411 \[GICIPR\]](#) v plném rozsahu nabude účinky od 01.12.2025.⁴

V tomto příspěvku se postupně zaměříme na nové vymezení zemědělských produktů a upozorníme na související změny - např. na zjednodušený režim vzniku unijní ochrany pro dosud národně chráněná označení. Následně se zaměříme na analýzu nového pojetí kroku produkce⁵ resp. výrobního kroku.⁶

Následně se zaměříme na samotné definice označení původu a zeměpisných označení, jak jsou v současnosti upravena v unijních úpravách a ve vybraných úpravách členských států (Česko, Slovensko, Francie). Budeme také komentovat rozsudek francouzského soudu ve věci francouzského zeměpisného označení Pierres marbrières de Rhône-Alpes. Závěry budou zobecněny.

2. Minerální vody pro účely označení původu - zemědělskými produkty byly, pak nebyly a už opět jsou

2.1. Změny v okruhu zemědělských produktů v unijních úpravách a historický vývoj označení minerálních vod

Na určitou dobu označení přírodních minerálních vod tak říkajíc zbyla k ochraně prostřednictvím národních právních úprav členských států, protože při nahrazení zrušeného [Nařízení \(EHS\) 2081/92](#) následujícím [Nařízením \(ES\) 510/2006](#) došlo ke změně rozsahu výrobků, které spadaly do unijně definované skupiny zemědělských

výrobků a potravin. Dle [Nařízení \(ES\) 510/2006](#) minerální vody již do této skupiny nepatřily. Ani nastoupení účinků [Nařízení \(EU\) 1151/2012](#) v této věci nepřineslo změnu. Tu přineslo až [Nařízení \(EU\) 2024/1143 \[GIWSAR\]](#).

Protože dle čl. 5(1)(c) a druhého pododstavce [Nařízení \(EU\) 2024/1143 \[GIWSAR\]](#) se za zemědělské produkty považují (od 13.05.2024):

- výrobky uvedené v kapitolách 1 až 23 kombinované nomenklatury stanovení v části dvě přílohy I [Nařízení Rady \(EHS\) 2658/87 o celní a statistické nomenklatuře a společném celním sazebníku](#) a
- zemědělské produkty v rozsahu položek kombinované nomenklatury taxativně stanovených v Příloze I [Nařízení \(EU\) 2024/1143 \[GIWSAR\]](#),⁷

minerální vody staronově spadají do okruhu způsobilých výrobků. Výslovným zahrnutím potravin z položek 1 - 23 KN do skupiny zemědělských produktů se otevírá prostor pro unijní ochranu označení minerálních vod. To povede ke změně režimu ochrany z národní na unijní nebo k zániku národní ochrany.

2.2. Zápisy označení minerálních a jiných vod v Česku a na Slovensku

V bývalém Československu bylo zapsáno několik označení minerálních nebo jiných vod, jejichž ochrana v nástupnických státech (v Česku^{8,9} i na Slovensku¹⁰) dosud trvá.

V Česku byly minerální vody dle zákona 452/2001 Sb. (dále jen „ZOPZO“) až do účinnosti změnového zákona 215/2022 Sb. na národní úrovni zahrnuty do skupiny „(národně definovaných) zemědělských výrobků a potravin“ dle Vyhlášky Ministerstva zemědělství 243/2002 Sb., a proto byla u žádostí o (národní) ochranu vyžadována povinná specifikace minerální vody.

⁴ k tomu více v mém dřívějším článku ČERNÝ, Michal. Na úsvitu nové unijní ochrany zeměpisných označení řemeslných a průmyslových výrobků. In Duševné vlastnictví, 2024, 1. S. 24-37. Dostupné on-line na adrese: https://www.indprop.gov.sk/swift_data/source/2024/eDV_2401.pdf

⁵ čl. 2(1)(d) [Nařízení \(EU\) 2024/1143 \[GIWSAR\]](#)

⁶ čl. 4(4) [Nařízením \(EU\) 2023/2411 \[GICIPR\]](#)

⁷ Číslo: KN 2501 (sůl), KN 3203 (košenila), KN 3301 (vonné silice), KN 3501 až 3505 (albuminoidní látky, modifikované škroby, klišy), KN 4101 až 4103 (kůže a kůže), KN 4301 (surové kožešiny), KN 4501 (korek), KN 5001 až 5003 (surové hedvábní a hedvábný odpad), KN 5101 až 5103 (vlna a zvířecí chlupy), KN 5201 až 5203 (surová bavlna, bavlněný odpad a bavlna mykaná nebo česaná), KN 5301 (surový len) a KN 5302 (surový konopí)

⁸ z označení českých vod např. tato označení původu KARLOVARSKÁ VODA, KARLOVARSKÁ MINERÁLNÍ VODA, KARLOVARSKÁ PŘÍRODNÍ MINERÁLNÍ VODA, KARLOVARSKÝ MLÝNSKÝ PRAMEN, KYSELKÁ (KYSIBELSKÁ) MATTONIHO KYSELKA, MARIÁNSKO-LÁZEŇSKÁ RUDOLFKA, BÍLINSKÁ KYSELKA, PODĚBRADSKÁ MINERÁLNÍ VODA, LUHAČOVICKÁ VINCENKA, ŠARATICA NOVOHRADSKÁ PŘÍRODNÍ MINERÁLNÍ DOBRÁ VODA, HORNO-MOŠTĚNICKÁ PŘÍRODNÍ MINERÁLNÍ VODA

⁹ z označení slovenských vod např. tato označení původu: BALDOVSKÁ MINERÁLNÁ VODA SALVATOR, CÍGELSKÁ MINERÁLNÁ VODA, KORYTNICKÁ MINERÁLNÁ VODA, BUDIŠSKÁ MINERÁLNÁ VODA, MARTINSKÁ MINERÁLNÁ VODA FATRA, SANTOVSKÁ MINERÁLNÁ VODA, SLATINSKÁ MINERÁLNÁ VODA

¹⁰ slovenský seznam národně chráněných označení obsahuje několik označení minerálních vod, např. Seznam je dostupný na portálu Úradu priemyselného vlastníctva na adrese: <https://www.indprop.gov.sk/oznacenia-povodu-vyrobkov-a-zemepisne-oznacenia-vyrobkov/OPVAZOV/databazy/zoznam-op-zo/narodny-register>

Za dobu účinnosti ZOPZO byla podána pouze jedna žádost o zápis označení - „**HORNOMOŠTĚNICKÁ PŘÍRODNÍ MINERÁLNÍ VODA**“.¹¹ Zákon 215/2022 Sb. zrušil ustanovení § 6 vyžadující specifikaci a také zrušil Vyhlášku 243/2002 Sb. Posledně uvedené označení proto specifikaci nepostrádá, u ostatních označení chráněných až na výjimky již od dob účinnosti socialistického zákona 159/1973 Sb. je situace různá.

V tom se české právo a aplikační praxe odlišují od slovenské úpravy a aplikační praxe. Slovenský zákonodárce v ustanovení § 15 zákona 469/2003 Z.z. (v současném znění) zásadně trvá na specifikaci označení jakéhokoliv zboží, u něhož je podávána žádost národní cestou. Pro přihlášky označení minerálních vod pak ustanovení § 17(4) zákona 469/2003 Z.z. normuje možnost vyzvat přihlašovatele k dodání dokladu o splnění zápisných podmínek, který vydá kontrolní orgán.¹²

Přirozená produkce přírodní minerální vody je i při povinném vymezení produkční oblasti s žádosti v souladu se zákonem omezena na konkrétní zřídlo či zdroj, který se nachází zpravidla pouze na jednom místě a v důsledku vlastnictví pozemku (se zřídlem) je pak často produkce fakticky vykonávána jednou osobou.¹³ Výjimkou je chráněné označení „**HORNOMOŠTĚNICKÁ PŘÍRODNÍ MINERÁLNÍ VODA**“, které je dle současného stavu zápisu užíváno dvěma členy sdružení. Těmi jsou Hanácká kyselka s.r.o. a Hanácké závody a.s.

Ani případný výkon práva jednou osobou nezpůsobí nemožnost úspěšné faktické transformace na unijní označení (k tomu dále), neboť ustanovení čl. 9(3) **Nařízení (EU) 2024/1143 [GIWSAR]** umožňuje při splnění podmínek tam uvedených považovat i jediného producenta za způsobilé produkční seskupení.

2.3. Zjednodušený režim faktické transformace národní ochrany do ochrany unijní

Ustanovení čl. 92 **Nařízení (EU) 2024/1143 [GIWSAR]** reaguje na změnu ve vymezení okruhu zemědělských produktů a existující národně chráněná označení. V zájmu zachování nabytých práv umožňuje faktickou transformaci označení rozdílových výrobků na unijní označení ve zjednodušeném režimu. Vztahuje se na označení, kterému byla

některým z členských států EU poskytnuta ochrana před dnem nabytí účinků **Nařízení (EU) 2024/1143 [GIWSAR]**.

Pro využití zjednodušeného režimu je třeba, aby členský stát Komisi předal žádost o ochranu dle čl. 13 **Nařízení (EU) 2024/1143 [GIWSAR]** nejpozději dne 13.05.2025. Podle zvláštního ustanovení čl. 92(2) **Nařízení (EU) 2024/1143 [GIWSAR]** nemusí členský stát provádět vnitrostátní řízení dle čl. 10 **Nařízení (EU) 2024/1143 [GIWSAR]**.

Je zvoleno totožné řešení, jako u transformace národně chráněných označení řemeslných a průmyslových výrobků na unijní označení, o kterém jsme již v časopisu Duševné vlastnictví informovali.¹⁴

Přechod je zvýhodněn, ale není automatický. Naopak automaticky - tedy marným uplynutím času, - dojde ke dni 14.05.2025 k zániku národní ochrany dle práva členského státu, pokud nebude Komisi předána žádost (čl. 92(1) **Nařízení (EU) 2024/1143 [GIWSAR]**). Na zahájení řízení ve zjednodušeném režimu je tedy 1 rok.¹⁵

Je-li žádost Komisi předána, národní ochrana neuplyne shora uvedeným datem, ale skončí:

- dnem rozhodnutí Komise o zápisu dle čl. 21 nebo
- v případě zamítnutí žádosti Komisí až vyčerpáním opravných prostředků.

Vzhledem k tomu, že unijní právodárce nenormuje povinnost zachovat kategorii chráněného označení při využití postupu zjednodušeného režimu, dle mého názoru se otevírá prostor také pro žádosti o unijní registrace zeměpisných označení (z dosud národních označení původu). Vzhledem k fakticky totožné ochraně obou typů chráněných označení by taková změna producentu neměla být k tíži. Na druhou stranu z hlediska navazujících otázek - např. mezinárodního zápisu, který dle **Nařízení (EU) 2019/1753** může být u označení zemědělských produktů, vín i lihovin již v současnosti založen pouze na unijní ochraně, - by se taková změna kategorie mohla negativně projevit v územním rozsahu ochrany mezinárodním zápisem. Protože ve stávajícím Lisabonském systému ochranu zeměpisných označení přinesl až Ženevský akt, byla by ochrana mezinárodním zápisem zeměpisných označení limitovaná pouze na území těch států (nebo mezinárodních organizací), které sjednaly (a ratifikovaly) nebo přistoupily k Ženevskému aktu.

¹¹ označení číslo spisu 233, číslo zápisu 197, datum podání 16.10.2002 a datum zápisu 14.02.2003

¹² Vymezení kontrolního orgánu je v tomto případě v jiném zákoně, na který zákon 469/2003 Z.z. odkazuje.

¹³ mnoho příkladů jsem uváděl ve svém jiném díle - ČERNÝ, Michal. Ztracená a opuštěná označení původu v Česku (2023). In KUBINEC, M. et al. (eds.) Pocta prof. Milanu Ďuricovi k 70. narozeninám. Sborník vedeckých příspěvkov. Banská Bystrica : Belianum, 2023. ISBN 978-80-557-2059-3. S. 99-122.

¹⁴ ČERNÝ, Michal. Na úsvitu nové unijní ochrany zeměpisných označení řemeslných a průmyslových výrobků. In Duševné vlastnictví, 2024, 1. S. 24-37. Dostupné on-line na adrese: https://www.indprop.gov.sk/swift_data/source/2024/eDV_2401.pdf

¹⁵ fakticky odlišné od označení řemeslných a průmyslových výrobků, u nichž díky legisvakanci většiny ustanovení **Nařízení (EU) GICIPR** jde celkem o více než 2 roky

Jen na margo upozorňujeme, že Slovensko samostatně přistoupilo k Ženevskému aktu 09.07.2024.¹⁶ Dne 10.07.2024 k Ženevskému aktu přistoupila Černá Hora¹⁷ a dne 11.07.2024 pak uložilo ratifikační listinu Moldavsko.¹⁸ Dle WIPO Lisabonský systém v současnosti zahrnuje území 73 států, z nichž 60 je již vázáno Ženevským aktem.¹⁹

2.4. Varia aneb anomálie

Opačným příkladem nekvalifikovaných zemědělských výrobků může být např. tabák (KN 24) a výrobky z něho. Tabák dosud není zařazen do skupiny kvalifikovaných zemědělských produktů, neboť nespadá do kapitol 1-23 kombinované nomenklatury ani není uveden v příslušné Příloze I Nařízení (EU) 2024/1143 [GIWSAR], které mezi zemědělské produkty řadí i některé další produkty, ovšem s taxativně vymezenými kapitolami kombinované nomenklatury.

Zatímco označení výrobku nově kvalifikovaných za zemědělské produkty (jako jsou např. již výše uvedené minerální vody), je možné řízení ve zjednodušeném režimu, v případě výrobků nespádajících do této skupiny to možné není. Jejich ochrana dle Nařízení (EU) 2024/1143 [GIWSAR] nebude možná, dokud se toto nařízení nezmění.

Za podmínek stanovených v Nařízení (EU) 2023/2411 [GICIPR] je možná unijní ochrana výrobků počínaje 01.12.2025 za podmínek stanovených v uvedeném nařízení - především kvalifikace výrobku jako řemeslného nebo průmyslového. Tedy např. s vyloučením možnosti ochrany pro produkty, které jsou v rozporu s veřejným pořádkem (čl. 6(2) Nařízení (EU) 2023/2411 [GICIPR]).

Z produktů pocházejících z členských států se druhý režim může týkat např. označení původu bulharských tabáků: PERUŠTICA - USTINA, DŽEBEL BASMA - MOMČILGRAD, SEVERNA BÂLGARIJA - HARMANLI, HARMANLI, DŽEBEL BASMA - ZLATOGRAD, DUPNICA, DŽEBEL BASMA - SMOLJAN, ASENOVGRAD, KRUMOVGRAD - KUŠUKAVAK, TOPOLOVGRAD, DŽEBEL BASMA - ARDINO, SVILENGRAD, NEVRO-COP, PLOVDIV. Tato označení jsou na podkladě národní (bulharské) ochrany rovněž chráněna mezinárodními zápisy.²⁰

Shora uvedeným vznikne po 01.12.2025 anomálie, když unijní ochranu nebude možné s velkou pravděpodobností poskytnout tabáku,²¹ ale výrobků z něj bude moci být poskytnuta. Tento dílčí závěr je založen na tom, zda-li listy tabáku mohou vyhovět požadavku na alespoň minimální zpracování („vyrobené zcela ručně, nebo pomocí ručních či digitálních nástrojů ...“) ve smyslu čl. 4(1)(a) Nařízení (EU) 2023/2411 [GICIPR] nutné pro kvalifikaci produktu pro zeměpisné označení řemeslného produktu. Pokud by nevyhověla, unijní ochrana pro tabákové listy by nebyla možná.

Přitom nejde o teoretickou otázku - např. označení HARMANLI je zapsáno pro listy tabáku nebo zpracovaný tabák, jakož i produkty vyrobené z tohoto tabáku. Je třeba připomenout, že z hlediska mezinárodního zápisu může jedno označení chránit více různých produktů, ale dosud vždy na podkladě jedné podkladové ochrany.

3. Lehce přehlédnutelné změny - od jedné produkční fáze k jednomu výrobnímu kroku (zeměpisného označení)

3.1. Výrobní krok nebo krok produkce, etapa výroby

Předně musíme upozornit, že v českém jazykovém znění obou analyzovaných nařízení je pohříchu užitá rozdílná terminologie, byť význam obou termínů (výrobní krok²² resp. krok produkce²³) je prakticky totožný. Anglické znění užívá v obou případech termínu production step, slovenská znění pak užívají v obou nařízeních termínu etapa výroby.^{24, 25} V tomto příspěvku budeme užívat termínu výrobní krok, neboť autoru přijde smysluplné nemá zbytečně čtenáře rozdílnou terminologií.

Definice výrobního kroku jsou v obou předpisech klíčové, neboť s nimi následně obě nařízení pracují v definici samotných zeměpisných označení (a označení původu pro zemědělské produkty²⁶). Pro účely označení řemeslných a průmyslových výrobků se výrobním krokem rozumí „jakákoli fáze výroby, včetně zhotovení, zpracování, získání, extrakce, řezání nebo přípravy, až do okamžiku, kdy výrobek dosáhne podoby, v níž může být uveden na trh.“ Pro účely označení zemědělských produktů, vín a lihovin se

16 Ženevský akt vstoupí v platnost ve vztahu ke Slovensku k 09.10.2024; více v úředním oznámení na portálu WIPO na adrese: https://www.wipo.int/lisbon/en/news/2024/news_0003.html

17 více v úředním oznámení na portálu WIPO na adrese: https://www.wipo.int/lisbon/en/news/2024/news_0004.html

18 více v úředním oznámení na portálu WIPO na adrese: https://www.wipo.int/lisbon/en/news/2024/news_0005.html

19 viz. druhý odstavec v oznámení dostupném na adrese: https://www.wipo.int/lisbon/en/news/2024/news_0005.html

20 zapsána v mezinárodním rejstříku jako AO 633 - AO 642

21 nedojde-li ke změně v Nařízení (EU) 2024/1143 [GIWSAR]

22 čl. 4(4) v českém znění Nařízení (EU) 2023/2411 [GICIPR]

23 čl. 2(1)(d) v českém znění Nařízení (EU) 2024/1143 [GIWSAR]

24 čl. 4(4) slovenského znění Nařízení (EU) 2023/2411 - viz. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202302411&qid=1724141282565

25 čl. 2(1)(d) slovenského znění Nařízení (EU) 2024/1143 - viz. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202401143

26 fakticky se uplatní tento přístup také pro vína, které mají označení původu i zeměpisná označení definována zvlášť v čl. 93 Nařízení (EU) 1308/2013; uplatní se také pro lihoviny, u nichž jsou zeměpisná označení definována v čl. 3(4) Nařízení (EU) 2019/787

výrobním krokem rozumí „jakákoli fáze produkce, včetně surovin, nebo fáze zpracování, přípravy nebo zrání až do okamžiku, kdy je produkt připraven pro uvedení na trh.“ Až na drobné nuance, které jsou ovšem dány v závislosti na způsobech výroby produktů spadajících do dvou různých skupin výrobků, jsou obě definice prakticky obdobné.

Srovnáme-li definice označení původu a zeměpisného označení zemědělských produktů, které jsou normovány v novém [Nařízení \(EU\) 2024/1143 \[GIWSAR\]](#) v čl. 46(1|2) s definicemi v čl. 5(1|2) posledního znění Nařízení (EU) 1151/2012 před jeho zrušením,²⁷ nedoznaly zásadních změn.

Rozdíly mezi oběma definicemi spočívají v různém pojetí výrobního kroku, resp. ve fázi produkce (slov. etapa produkce) dle dřívějšího čl. 3(7) Nařízení (EU) 1151/2012. Zatím ustanovení již zrušeného nařízení pojímalo fázi produkce (slov. etapu produkce) poměrně rigidně, a to výčtem „výroba, zpracování nebo příprava,“ nové [Nařízení \(EU\) 2024/1143 \[GIWSAR\]](#) je poměrně liberální. Pro označení původu zemědělských produktů nemají tyto rozdíly zásadní význam, neboť i nadále se pro označení spadající do této skupiny vyžaduje uskutečnění všech kroků produkce (slov. etap výroby) v produkčním území definovaném specifikací.

Klíčový význam ovšem tyto rozdíly budou mít pro zeměpisná označení zemědělských produktů, u nichž v důsledku této změny dochází k dalšímu uvolnění definičních požadavků na ochranu. Zjednodušeně řečeno to znamená, že v žádostech o zápis nových zeměpisných označení zemědělských produktů bude možné uvádět jen zásadní výrobní krok v produkční oblasti, ostatní kroky budou moci být uskutečněny v zásadě kdekoliv. Na druhou stranu v těchto případech bude ještě více záviset na kvalitním vymezení souvislosti mezi vlastnostmi výrobku a produkční oblastí. V obecné rovině na obtíže související s vymezením této souvislosti upozorňuje např. Koutná.²⁸

Zcela hypoteticky tak bude možné očekávat např. podání žádosti o zeměpisné označení, u kterého bude pouze část výroby probíhat ve vymezeném území. Lze si představit např. zrání sýra ve specifických podmínkách sklepů

nebo jeskyň určité oblasti, pokud bude dostatečně určité osvědčena souvislost mezi vlastnostmi a oblastí. Zbývající fáze výroby takového hypotetického produktu budou moci probíhat i jinde.

Pro stávající zeměpisná označení zemědělských produktů se bezprostředně nic nemění, neboť jejich produkce se řídí schváleným zněním specifikace každého z označení. Lze očekávat, že v souvislosti se změnou právní úpravy někteří žadatelé (produkční seskupení) mohou uvažovat o zmírnění specifikace cestou její změny, popř. o ni usilovat.

Autorem zaznamenaná [žádost o standardní změnu specifikace označení Olomoucké tvarůžky](#),²⁹ která je ve vnitrostátním řízení, mezi takové změny naštěstí nepatří. Všeobecně reaguje na změny v terminologii v mezidobí od poskytnutí ochrany označení do účinnosti současného [Nařízení \(EU\) 2024/1143 \[GIWSAR\]](#), věcně pak doplňuje produkční variantu umožňující přidávání kořenů na již dozrálý sýr.

4. Uvolnění nebo opuštění formální podmínky předchozího užívání nově žádaného označení

4.1. Obecně k předchozímu užívání názvu označení

Definice užívané národní úpravou (v Česku³⁰, na Slovensku³¹ nebo ve Francii³²) se od unijních definic odlišují ještě v jednom důležitém detailu. Národní definice mnohdy dosud pracují s vyjádřeným požadavkem na používání názvu k označení výrobku pocházejícího z určitého místa. Telecom již v roce 2016 uváděl, že „platné české vnitrostátní právo nepovažuje znak obecné známosti (notoriety) označení původu - oproti předpisu z roku 1973 ... - za znak pojmový ...“³³ S tím se lze bez obav ztotožnit i v současnosti. Nicméně je třeba dodat, že je-li žádané zeměpisné označení postaveno na souvislosti mezi pověstí produktu a produkční oblastí (resp. faktory v ní panujícími), nelze bez naplnění definiční podmínky pověsti, tedy oné obecné známosti (nebo notoriety) v podstatě uspět. Je-li však žádost založena na souvislosti mezi jakostí a faktory panujícími v produkční oblasti, je situace jiná. Volbu obsahu žádosti má vždy žadatelské produkční seskupení.

27 tzn. ve znění Nařízení (EU) 2021/2117

28 KOUTNÁ, I. In HORÁČEK, R., DE KORVER, Z., KOUTNÁ, I., BISKUPOVÁ, E. Práva na označení a jejich vymáhání: zákon o ochranných známkách, zákon o ochraně označení původu a zeměpisných označení, zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví. Komentář. 4. vydání. Praha : C.H.Beck, 2024. S.449.

29 žádost o změnu specifikace byla podána 07.08.2024 a její obsah je zpřístupněn pomocí odkazu uvedeného v databázi ÚPV (odkaz směřuje do publikovaného čísla [Věstníku Úřadu průmyslového vlastnictví, 2024, 32](#); publikace 07.08.2024). Záznam v databázi je dostupný na adrese: https://isdv.upv.gov.cz/webapp/resdb.print_detail.det?pspis=OP/33&plang=CS

30 Zákon 452/2001 Sb.

31 Zákon 469/2003 Z.z.

32 Code de la propriété intellectuelle, dostupný on-line na portálu LegiFrance na adrese: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGI-TEXT000006069414/LEGISCTA000028742898/#LEGISCTA000028742898

33 TELECOM, Ivo. Některé základní otázky práva na označení zeměpisného původu výrobků. In Právní rozhledy, 2016, 1. S.9.

Při revizi unijních definic označení vín,³⁴ zemědělských produktů,³⁵ lihovin³⁶ i při definování označení řemeslných a průmyslových výrobků³⁷ byly změněny definice v nařízeních tak, že se již v žádné z unijních definic požadavek na (předchozí) používání nevyskytuje.

V případě dosud účinných národních úprav označení zbytkových produktů v členských státech záleží na tom, jak národní zákonodárce definici normoval. Zatímco v případě české úpravy nebo slovenské úpravy lze zvažovat, zdali zákonodárce vyžaduje předchozí užívání označení jako nezbytnou podmínku jeho zápisu, v případě francouzské úpravy byl již judikatorně potvrzen závěr opačný.

Francouzská definice zeměpisného označení řemeslného a průmyslového výrobku (čl. 721-2 Code de la propriété intellectuelle) zní: Zeměpisné označení představuje název zeměpisné oblasti nebo konkrétního místa používaný k označení produktu jiného než zemědělského, lesnického, potravinářského nebo mořského, který odtud pochází a který má zvláštní jakost, pověst nebo jiné vlastnosti, které lze v zásadě připsat k tomuto zeměpisnému původu. Podmínky výroby nebo zpracování tohoto produktu, jako je řezání, získání nebo výroba, jsou v souladu se specifikacemi schválenými rozhodnutím přijatým podle článku L. 411-4.³⁸

4.2. Příklad francouzského zeměpisného označení Pierres marbrières de Rhône-Alpes

Z francouzské národní definice zeměpisného označení výslovně neplyne, že by podmínkou zápisu bylo předchozí užívání označení v obchodních vztazích před podáním žádosti. V tomto ohledu lze tedy aplikovat totožný závěr, jaký dovodil k obdobné (francouzské národní) úpravě francouzský Kasační soud, když svým rozhodnutím No. 22-12.858 [ECLI:FR:CCASS:2023:CO00729] ze dne 15.11.2023 potvrdil závěry odvolacího soudu v Bordeaux ve věci zeměpisného označení „Pierres marbrières de Rhône-Alpes” touto právní větou: „Z článků L. 721-2 a L. 721-7, 4° Zákoníku duševního vlastnictví vyplývá, že průmyslové a řemeslné výrobky mohou využívat ochrany zeměpisného označení oblasti, z níž pocházejí, za jediné podmínky, pokud mají

alespoň jednu vlastnost, kterou lze v zásadě přičíst tomuto zeměpisnému původu, z čehož vyplývá, že jakmile je vlastnost prokázána, může produkt využívat této ochrany, aniž by byla nutná předchozí existence konkrétního názvu pro tento produkt.“^{39, 40}

Kasační soud potvrdil, že jakmile je prokázána vazba mezi vlastností produktu a zeměpisnou oblastí, je splněna zápisná podmínka. Vazba musí být v podstatě připisatelná zeměpisnému původu. Pokud jde o vlastnost, pouze jakost je objektivizovatelná. Pověst je z povahy subjektivní. Pokud by byla uvedena ve specifikaci, záleželo by na obsahu specifikace, je-li pověst dostatečně určitě doložena. Shora uvedené však vede ještě k jednomu závěru - pokud vazba mezi produktem a produkční oblastí spočívá ve zvláštní jakosti produktu, nevyžaduje se předchozí užívání na trhu. Opačně pak v případě, pokud by vazba vlastností produktu a oblasti spočívala ve zvláštní pověsti - v tomto případě je fakticky nemožné zapsat označení dříve neužívané na trhu, neboť by neexistovala pověst sama.

Na margo lze uvést, že tento spor fakticky vedlo francouzské sdružení AFIGIA (Association Française des Indications Géographiques Industrielles et Artisanales, česky Francouzská asociace průmyslových a řemeslných zeměpisných označení) proti seskupení Rhône-Alpes (Rhône-Alpes pierres naturelles, česky Asociace přírodních kamenů Rhône-Alpes), a dále proti Generálnímu řediteli francouzského INPI (Institut national de la propriété industrielle), který rozhoduje dle francouzské úpravy o zápisu zeměpisného označení řemeslného nebo průmyslového výrobku.

Pokud jde o unijní definice chráněných označení, požadavek na předchozí užívání názvu přihlášeného k ochraně zeměpisným označením neplyne z žádné z nich. Současné úpravy definic označení se slovu „užívá“ nebo jiným tvarům obdobného významu důsledně vyhýbají.

Z důvodu minimálního počtu podaných žádostí za dobu účinnosti ZOPZO v Česku ve spojení se spíše minimalistickým pojetím publicity údajů o neúspěšných žádostech je obtížné vyvozovat obecné závěry ze zpracovaných studií. Veřejně dostupné informace jsou omezeny na základní

34 Čl. čl. 93(1)(a|b) Nařízení (EU) 1308/2013

35 Čl. 46(1|2) Nařízení (EU) 2024/1143 [GIWSAR]

36 Čl. 3(4) Nařízení (EU) 2019/787

37 Čl. 6 Nařízení (EU) 2023/2411 [GICIPR]

38 v originálu z portálu LegiFrance: Article L721-2: „Constitue une indication géographique la dénomination d'une zone géographique ou d'un lieu déterminé servant à désigner un produit, autre qu'agricole, forestier, alimentaire ou de la mer, qui en est originaire et qui possède une qualité déterminée, une réputation ou d'autres caractéristiques qui peuvent être attribuées essentiellement à cette origine géographique. Les conditions de production ou de transformation de ce produit, telles que la découpe, l'extraction ou la fabrication, respectent un cahier des charges homologué par décision prise en application de l'article L. 411-4”

39 rozsudek francouzského Kasačního soudu je dostupný na jeho portálu na adrese: <https://www.courdecassation.fr/decision/65546ed7a52b348318098264>; překlad autor

40 WRIGHT-POLICEPAYEH, David. "AFIGIA v. Rhône-Alpes and INPI". In IIC, 10.07.2024; dostupné on-line na adrese: <https://doi.org/10.1007/s40319-024-01506-z>

okruh skutečností. V případě, že národní žádost nebyla úspěšná, je veřejně dostupná informace „negativně ukončená po podání“. Důvod není uveden. Ten přitom mohl v každém jednotlivém případě spočívat v nesplnění zápisných podmínek, neprokázání zvláštní vazby atd.

Zastávám názor, že nejasná situace ohledně nejisté podmínky předchozího užívání v českých definicích označení původu a zeměpisného označení přes shora uvedené nevyžaduje řešení cestou změny české národní úpravy. Důvodem je kombinace následujícího:

1. Hraničně nízký zájem českých producentů o nová (národní) označení původu nebo zeměpisná označení pro řemeslné nebo průmyslové výrobky a
2. Skutečnost, že v blízké budoucnosti (konkrétně k 01.12.2025) v plném rozsahu nastoupí účinky unijní úpravy [Nařízení \(EU\) 2023/2411 \[GICIPR\]](#).

Národní úprava se bude postupně transformovat do úpravy materiálně převážně adaptační, byť formálně zůstává v Česku prostor i pro národní zápisy označení služeb. Být za celou dobu účinnosti zákona byla podána pouze jedna žádost, která měla služby uvedené v popisu zboží.⁴¹

S ohledem na formulace definic užívaných unijním právodárcem v nařízeních jsem subjektivně přesvědčen, že závěry rozhodnutí francouzského Kasačního soudu (No. 22-12.858 [ECLI:FR:CCASS:2023:CO00729]) ve věci označení Pierres marbrières de Rhône-Alpes se v řízeních dle unijních úprav prosadí snadno. Definice označení jejich prosazení v zásadě nebrání.

5. Závěrem

Změna v okruhu zemědělských produktů přinesla nové výzvy, a to především pro uživatele označení minerálních vod. Budou-li mít jejich producenti zájem na unijní ochraně (i s využitím tzv. zjednodušeného režimu), musí ve vlastním zájmu zpracovat specifikaci vyhovující požadavkům [Nařízení \(EU\) 2024/1143 \[GIWSAR\]](#). Uživatelé slovenských označení mají v tomto směru výhodu oproti uživatelům označení českých. Slovenská úprava trvá na specifikaci, zatímco česká se dosud spokojí s popisem zboží. Být Úřad nebrání tomu, pokud chce žadatel - uživatel nechat zapsat podrobný popis/specifikaci zboží. Čeští uživatelé dosud národně chráněných označení by měli ve vlastním zájmu připravit odpovídající specifikace a v ideálním případě by je měli nechat zapsat ještě za účinnosti národní ochrany

a před uplynutím mezního data (13.05.2025). Situace je podobná jako u označení řemeslných a průmyslových výrobků, kterými jsme se již dříve zabývali.

Pokud jde o mezery v nové unijní úpravě označení zemědělských produktů, nešťastně formulovaný odkaz do kapitol 1 - 23 kombinované nomenklatury ve spojení v Přílohou I [Nařízení \(EU\) 2024/1143 \[GIWSAR\]](#) vede k tomu, že mimo systém ochrany zemědělských produktů zůstává tabák. Paradoxně výrobky z něj budou moci být od 01.12.2025 chráněny cestou označení řemeslných a průmyslových výrobků. Toto řešení nepovažuji za ideální. Změny by mohlo být dosaženo cestou novelizace Přílohy I [Nařízení \(EU\) 2024/1143 \[GIWSAR\]](#) unijním právodárcem.

Ve vztahu k opuštění požadavku na definování produkční fáze a jejímu nahrazení několika alternativami v definici produkčního kroku dojde k dalšímu změkčení definičních požadavků na zeměpisná označení. To otevře prostor pro podávání dalších žádostí o ochranu zápisem. Což může být vnímáno pozitivně. Na druhou stranu to ovšem může přinést i negativa - snahu o změkčení produkčních podmínek ve specifikaci konkrétního označení z iniciativy produkčního seskupení. Proti tomu se lze dle unijní úpravy bránit námitkami, ty ovšem může podat oprávněná osoba s oprávněným zájmem. Spotřebitel mezi okruh takových osob dosud nikdy řazen nebyl.

I na tomto místě se opětovně objevuje otázka, zda-li je fair stejná úroveň ochrany pro označení původu i pro zeměpisná označení, když definiční podmínky pro druhou k uvedených kategorií jsou objektivně méně přísné. Na což upozorňuje např. A. Kur.⁴²

Ve vztahu k otázce nově kreovaného názvu do žádosti (příhlášky) označení pak dle mého názoru vyplývá následující: Závěr, ke kterému dospěl francouzský Kasační soud v rozhodnutí⁴³ [označení Pierres marbrières de Rhône-Alpes] jsou přenositelné do unijní aplikace bez dalšího. A teoreticky i do jiných národních úprav členských států, pokud výslovně nevyžadují notoriety názvu. Ledaže by žádost (či přihláška) samotná byla založena na souvislosti mezi pověstí (názvu) a faktory panujícími v produkčním území. V takovém případě by žádost nemohla být úspěšná. Pokud bude žádost (příhláška) založena na souvislosti mezi jakostí a faktory na produkčním území a budou splněny další podmínky (zejm. prokázání tvrzené souvislosti), je možné vyhovět i žádosti (příhlášce) nově vytvořeného označení původu nebo zeměpisného označení.

41 jednalo se o žádost o označení původu Sněžník produkt, číslo žádosti 257; byla žádaná m.j. pro hotelové služby; výpis z databáze je dostupný na této adrese: https://isdv.upv.gov.cz/webapp/resdb.print_detail.det?pspis=OP/257&plang=CS

42 KUR, A. No Strings Attached to GIs? About a Blind Spot in the (Academic) Discourse on Limitations and Fundamental Rights. In IIC, (2023) 54, 87-94; DOI: <https://doi.org/10.1007/s40319-022-01273-9>

43 (No. 22-12.858 [ECLI:FR:CCASS:2023:CO00729])

Použité zdroje**Monografie a komentáře zákonů**

HORÁČEK, R., DE KORVER, Z., KOUTNÁ, I., BISKUPOVÁ, E. Práva na označení a jejich vymáhání: zákon o ochranných známkách, zákon o ochraně označení původu a zeměpisných označení, zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví. Komentář. 4. vydání. Praha : C.H.Beck, 2024. S.455.

Odborné články a příspěvky ve sbornících

ČERNÝ, Michal. Na úsvitu nové unijní ochrany zeměpisných označení řemeslných a průmyslových výrobků. In Duševné vlastnictví, 2024, 1. S. 24-37. Dostupné on-line na adrese: https://www.indprop.gov.sk/swift_data/source/2024/eDV_2401.pdf

ČERNÝ, M. Ztracená a opuštěná označení původu v Česku (2023). In KUBINEC, M. et al. (eds.) Pocta prof. Milanu Ďuricovi k 70.narodeninám. Sborník vedeckých príspevkov. Banská Bystrica : Belianum, 2023. ISBN 978-80-557-2059-3. S.99-122.

KUR, A. No Strings Attached to GIs? About a Blind Spot in the (Academic) Discourse on Limitations and Fundamental Rights. In IIC, (2023) 54, 87-94; DOI: <https://doi.org/10.1007/s40319-022-01273-9>

TELEC, I. Některé základní otázky práva na označení zeměpisného původu výrobků. In Právní rozhledy, 2016, 1, s.1 a násl.

WRIGHT-POLICEPAYEH, David. "AFIGIA v. Rhônapi and INPI". In IIC, 10.07.2024; dostupné on-line na adrese: <https://doi.org/10.1007/s40319-024-01506-z>

Právní předpisy Evropské unie

Nařízení (EU) 2023/2411 o ochraně zeměpisných označení řemeslných a průmyslových výrobků

Nařízení (EU) 2024/1143 o zeměpisných označeních pro víno, lihoviny a zemědělské produkty, jakož i zaručené tradiční speciality, a o nepovinných údajích o jakosti pro zemědělské produkty, kterým se mění nařízení (EU) č. 1308/2013, (EU) 2019/787 a (EU) 2019/1753 a zrušuje nařízení (EU) č. 1151/2012

Nařízení (EU) 1151/2012 o režimech jakosti zemědělských produktů a potravin (zrušené)

Nařízení (EU) 1308/2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty a zruší nařízení Rady (EHS) č. 922/72, (EHS) č. 234/79, (ES) č. 1037/2001 a (ES) č. 1234/2007

Nařízení (EU) 2019/787 o definici, popisu, obchodní úpravě a označování lihovin, používání názvů lihovin v obchodní úpravě a při označování jiných potravin, ochraně zeměpisných označení lihovin, používání lihu a destilátů zemědělského původu při výrobě alkoholických nápojů a o zrušení nařízení (ES) č. 110/2008

Nařízení (EU) 2019/1753 o opatřeních Unie po jejím přistoupení k Ženevskému aktu Lisabonské dohody o označování původu a zeměpisných označeních

Nařízení (ES) 510/2006

Právní předpisy členských států

[Česko] Zákon 452/2001 Sb., o označeních původu a zeměpisných označeních

[Slovensko] Zákon 469/2003 Z.z., o označeniach pôvodu výrobkov a zemepisných označeniach výrobkov

[Francie] Zákoník průmyslového vlastnictví (Code de la propriété intellectuelle) - konsolidovaná verze účinná k 30.06.2022

Právní předpisy mezinárodně právní povahy

Lisabonská dohoda o ochraně označení původu a zeměpisných označení (ve znění Ženevského aktu Lisabonské dohody o ochraně označení původu a zeměpisných označení)

Soudní rozhodnutí

Rozsudek Kasačního soudu (Francie) No. 22-12.858 ([ECLI:FR:CCASS:2023:CO00729]) ve věci označení Pierres marbrières de Rhône-Alpes

Ostatní zdroje

Souhrnně dále veškeré ostatní zdroje uvedené v textu nebo v poznámkovém aparátu, které by nebyly uvedené v přehledu shora